

Nr 234.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av nya lokaler åt yrkesskolan vid vanförestalten i Hälsingborg.

(3:e avd.)

I propositionen nr 166 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 8 mars 1940, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att bevilja föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne statsbidrag

dels för inköp av svenska band- och snömakerifabriksaktiebolagets fastighet nr:is 1—4 och 9 inom kvarteret Sparven i Hälsingborg med högst 210,000 kronor,

dels för inredning i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet ingivna ritningar av nya lokaler åt yrkesskolan i nyss angivna fastighet med högst den verkliga kostnaden för inredningen, dock högst 210,000 kronor,

dels ock för anskaffande av arbetsmaskiner till samma lokaler med högst hälften av den verkliga kostnaden för dessa maskiner, dock högst 16,500 kronor;

II. medgiva, att för inredningen beviljat bidrag må utbetalas successivt, i den mån inredningsarbetena utförts, ävensom förskottsvis, då behov därav föreligger;

III. till Anordnande av lokaler m. m. för yrkesskolan vid vanförestalten i Hälsingborg å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 436,500 kronor.

I skrivelse den 23 november 1939 har *föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne* gjort framställning om statsbidrag till anordnande av nya lokaler för yrkesskolan vid vanförestalten i Hälsingborg. Föreningen har därvid inledningsvis erinrat om att så gott som alla anstaltens avdelningar för närvarande arbetade i för trånga och delvis olämpliga lokaler samt att föreningen i syfte att råda bot därpå tidigare framlagt förslag till anstaltens ombyggnad enligt fyra olika alternativ. Intet av dessa hade emellertid ännu föranlett åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Föreningen hade därför tills vidare begränsat sig till att söka anskaffa nya lokaler åt anstaltens yrkesskola och samtidigt bereda ökat utrymme åt anstaltens ortopediska bandageri och skomakeri genom ianspråktagande av yrkesskolans gamla lokaler. För ändamålet hade för-

eningen intresserat sig för en i närheten av anstalten belägen fabriksfastighet, vars ägare svenska band- och snörmakerifabriksaktiebolaget upphört med driften den 1 oktober 1939. Rörande denna fastighet yttrar föreningen bland annat:

Fastigheten vore belägen i kvarteret Sparven nr 1—4 och 9, med adress Hebsackersgatan 4. Endast ett kvarter skilde kvarteret Sparven från anstaltens huvudbyggnad. Tomtarealen utgjorde 3,456 kvadratmeter och två av tomtarna, nr 1 och 9, som vore obebyggda, lämnade utrymme för eleverna under deras raster. Bebyggelsen omfattade dels en kontorsbyggnad i två våningar åt Hebsackersgatan och dels en fabriksbyggnad i en våning med takljus samt källare under cirka hälften av golvytan. Kontorsbyggnaden, som mätte en sammanlagd golvyta om 215 kvadratmeter, avsåges inrymma verkstads kontor, lärarorum, utställningsrum, lokaler för aftonskola samt vaktmästarebostad m. m. Fabrikslokalen, som skulle inrymma verkstäderna, mätte en golvyta av 1,233 kvadratmeter (mot 1,183 kvadratmeter enligt alternativ IV). Källaren mätte en golvyta av 690 kvadratmeter och tänktes inrymma förråd, toaletter, frukostrum m. m., därvid anmärkas borde, att golvet delvis låge obetydligt under markytan. Utrymmet borde således vara tillräckligt även i betraktande av de korridorer samt mellanväggar, som måste anbringas.

Sedan bandfabriken besiktigats av en representant för medicinalstyrelsen och av denne befunnits lämplig för det avsedda ändamålet, hade underhandlingar inletts med ägaren, vilka resulterat i en preliminär överenskommelse om ett pris av 210,000 kronor. För att erhålla en jämförelse hade föreningen låtit värdera fastigheten genom den byggmästare, som av staden plägade anlitas i liknande fall, och hade denne uppskattat värdet till 205,000 kronor. Taxeringsvärdet uppginge till 200,000 kronor, varav 35,000 kronor belöpte å tomten och 165,000 kronor å byggnaden. Föreningen hade vidare genom arkitekten G. W. Widmark låtit verkställa fullständig plan och kostnadsförslag för bandfabrikens inredning till lokaler åt yrkesskolan. Resultatet härav hade av denne framlagts i en skrivelse den 16 november 1939 med tillhörande kostnadsberäkningar och ritningar. Kostnaderna hade däri beräknats sålunda:

Byggnadsarbeten	kronor	66,462
Planeringar och inhägnader	»	10,000
Målningsarbeten	»	16,000
Värmeledning och sanitära installationer	»	36,500
Elektriska anläggningar	»	25,200
Ventilationsanordningar	»	3,000
Arkitekt-, konstruktörs- och kontrollantarvoden	»	8,000
Oförutsett, 10 procent å kostnaderna	»	16,516
		<hr/>
	Summa kronor	181,678

Dessa kostnader hade beräknats efter augusti månads priser, vartill alltså borde läggas den fördyring, som kunde tänkas hava uppstått vid tidpunkten för arbetets utförande. Därest ett sådant belopp redan nu måste preciseras, kunde man endast utgå från den för dagen rådande prisstegringen, vilken torde ligga omkring 15 procent. Alternativt skulle i så fall byggnadskostnaderna kunna angivas till (181,678 kronor + 27,252 kronor) 208,930 kronor.

Föreningen har vidare berört frågan om de nya lokalernas förseende med maskinell utrustning och yttrat därtinnan:

För en modern yrkesskola fordrades arbetsmaskiner av olika slag, för vilka plats i de nuvarande lokalerna icke kunnat beredas. Föreningen hade därför

genom civilingenjör Arvid Nilssons ingenjörbyrå i Hälsingborg låtit uppgöra kostnadsberäkning för en kompletterande maskinell utrustning, vilken slutade på en summa av 33,150 kronor. I denna inginge maskiner jämväl för en ny utbildningsgren, mekanisk verkstad, med 22,300 kronor samt för utrustning för sprutlackering med 1,050 kronor eller alltså med tillhoppa 23,350 kronor. Alternativt kunde dessa yrken tills vidare uteslutas, varefter återstode 9,800 kronor. Tidigare hade föreningen själv bekostat anskaffning av samtliga inventarier och vore beredd att i nödfall göra så även nu. Föreningen önskade dock framhålla, att vid nybyggnaden av vanförestalten i Stockholm staten bekostat inventarier för klinik och bandageri till hela beloppet samt för anstalten i övrigt till halva beloppet. Om denna anordning finge betraktas såsom fastslagen, skulle alltså på statens andel för anskaffning av arbetsmaskiner åt yrkesskolan belöpa 16,575 kronor eller alternativt 4,900 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har föreningen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte av 1940 års riksdag äska följande belopp, nämligen för inköp av bandfabriken i Hälsingborg 210,000 kronor, för inredning av densamma till yrkesskola 181,678 kronor samt för anskaffning av arbetsmaskiner 16,575 kronor, eller alltså tillhoppa 408,253 kronor. Alternativt kunde detta belopp med hänsyn till byggnadskostnadernas fördyring höjas med 27,252 kronor till 435,405 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande den 16 januari 1940 yttrat bland annat:

I betraktande av att fastighetens taxeringsvärde år 1929 utgjorde 200,000 kronor, hade byggnadsstyrelsen intet att erinra mot den uppgivna köpeskillingen 210,000 kronor, varav 45,000 kronor belöpte å markvärdet, och 165,000 kronor å en befintlig fabriksbyggnad. Ombyggnadskostnaderna syntes däremot knappt beräknade. Styrelsen kunde dock icke med bestämdhet uttala sig härom utan föregående besiktning av byggnaden. Den sammanlagda kostnaden för inköp och ombyggnad av fabriksbyggnaden (165,000 + 181,678 kronor) 347,000 kronor, som motsvarade ett belopp av 40 kronor per kubikmeter byggnads massa, syntes väl hög i betraktande av att uppförandet av en nybyggnad med samma byggnadsvolym och beskaffenhet kunde beräknas draga en kostnad, som blott med 10 procent överstege inköps- och ombyggnadskostnaderna av fabriksbyggnaden. Det för anskaffning av arbetsmaskiner upptagna beloppet av 16,575 kronor undandrog sig byggnadsstyrelsens bedömande.

Med hänsyn till anförda omständigheter ställde sig byggnadsstyrelsen tveksam beträffande lämpligheten av inköp och ombyggnad av ifrågavarande fastighet. Dessutom ville styrelsen framhålla, att jämlikt § 117 i byggnadsstadgan den 20 november 1931 en ombyggnad av i förslaget avsedd omfattning vore att hänföra till nybyggnad och på den grund måste anses stå i strid med för kvarteret den 6 oktober 1938 fastställd stadsplan jämte tillhörande byggnadsbestämmelser, i vad dessa avsåge gårdsöverbyggnad.

Föreningen har i skrivelse den 6 februari 1940 bemött de av byggnadsstyrelsen gjorda erinringarna.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 14 februari 1940 tillstyrkt föreningens framställning.

Departementschefen har för egen del anført följande.

Frågan om en utvidgning och modernisering av vanförestalten i Hälsingborg har, såsom av det anförda framgår, varit aktuell sedan åtskilliga år,

ehuru den av skilda anledningar ännu icke erhållit sin lösning. Särskilt har behovet av nya lokaler för anstaltens yrkesskola gjort sig kännbart. Tillfälle har nu erbjudit sig att få detta behov tillgodosett för sig genom att för ändamålet inköpa och inreda en i närheten av anstalten belägen fastighet, som förut använts såsom band- och snörmakerifabrik. Såvitt handlingarna utvisa, skulle en lösning av yrkesskolans lokalfråga enligt detta förslag innebära bestämda fördelar framför ett tidigare, med alternativ IV betecknat förslag. Icke minst viktigt härvid är den tidsvinst, som skulle uppstå genom ett godtagande av det senast framlagda förslaget. I den situation, vari vi nu befinna oss, är det uppenbarligen ur beredskapssynpunkt angeläget, att ökade möjligheter till yrkesutbildning för invalider och vanföra utan ytterligare uppskov komma till stånd. Jag vill i detta sammanhang även erinra om den proposition (nr 75), som den 16 februari 1940 avlåtits till riksdagen i syfte att bereda vård i Sverige åt krigsinvalider från Finland. Bifalles denna, kommer behovet av ökade utbildningsmöjligheter för vanföra att än mer aktualiseras. Med hänsyn härtill anser jag mig icke kunna underlåta att nu till prövning upptaga frågan om ordnandet av nya lokaler åt Hälsingborgsanstaltens yrkesskola i anslutning till det senast framlagda förslaget. Jag utgår därvid från att de nya lokalerna under en tid framåt böra kunna tagas i anspråk jämsides med de gamla, därest behovet av utbildningsplatser skulle göra detta nödvändigt.

Av remissyttrandena framgår, att byggnadsstyrelsen ställt sig tveksam till inköp och ombyggnad av ifrågavarande fastighet i betraktande av de relativt höga kostnader, som enligt förslaget skulle vara förenade därmed. Frånsett de erinringar häremot, som framförts av föreningen i dess senare skrivelse och åtminstone delvis förefalla mig bärande, torde de av byggnadsstyrelsen angivna betänkligheterna få vika med hänsyn till angelägenheten av att snarast åvägbringa en ökad beredskap på förevarande område. I samband härmed vill jag nämna, att chefen för kommunikationsdepartementet i dag ämnar underställa Kungl. Maj:t en av föreningen gjord framställning om dispens, avseende att undanröja det hinder för inredningsarbetenas igångsättande, som enligt vad byggnadsstyrelsen påpekat föreligger i gällande stadsplan för Hälsingborg jämte därtill hörande bestämmelser. Under sådana förhållanden och då någon erinran icke framställts mot de uppgjorda ritningarna i och för sig, har jag ansett mig böra utgå från att en ombyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med föreningens framställning skall komma till stånd.

Som tidigare antytts hava ombyggnadskostnaderna — 181,678 kronor — synts byggnadsstyrelsen knappt beräknade. I anslutning till medicinalstyrelsens yttrande förordar jag därför, att för ändamålet avses ett belopp av i runt tal 210,000 kronor. Läggas härtill det för fastighetens inköp åskade beloppet eller 210,000 kronor, mot vilket intet synes vara att erinra, skulle alltså medelsbehovet för fastighetens inköp och iordningställande kunna beräknas till $(210,000 + 210,000)$ 420,000 kronor. Ifrågavarande belopp torde i dess helhet böra gäldas av statsmedel.

Vad åter angår den maskinella utrustningen, är det mera tveksamt, hurvida staten bör lämna bidrag, helst som föreningen förklarat sig beredd att, därest så påfordras, ensam bestrida kostnaderna härför. Med hänsyn till att staten tidigare lämnat bidrag till motsvarande ändamål samt de nya yrkeskolelokaler kunna förväntas komma att åtminstone delvis tagas i anspråk för finska krigsinvalider finner jag mig emellertid i likhet med medicinalstyrelsen böra tillstyrka bifall till föreningens framställning i denna del. För ändamålet torde alltså böra åskas ett belopp, motsvarande hälften av den beräknade kostnaden, eller 16,575 kronor, vilket belopp lämpligen synes böra avrundas nedåt till 16,500 kronor.

Sammanlagt torde sålunda böra äskas ett anslag av (420,000 + 16,500) 436,500 kronor. I betraktande av ärendets brådskande natur lärer beloppet böra uppföras såsom reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Slutligen torde i anslutning till vad medicinalstyrelsen förordat medgivande böra utverkas att utbetala ifrågavarande bidrag successivt i mån av inredningsarbetenas utförande ävensom förskottsvis, då behov därav föreligger.

Utskottet.

Såsom i propositionen framhållits, har frågan om en utvidgning och modernisering av vanförestalten i Hälsingborg varit aktuell sedan åtskilliga år. Nu föreliggande förslag avser att separat tillgodose behovet av nya lokaler för anstaltens yrkesskola genom att för ändamålet inköpa och ombygga en i närheten belägen fastighet, vilken förut använts såsom band- och snörmakerifabrik. Utskottet har i princip intet att erinra mot en dylik lösning av denna lokalfråga. I likhet med byggnadsstyrelsen har utskottet dock icke kunnat undgå att ställa sig tveksamt till Kungl. Maj:ts förslag i föreliggande skick med hänsyn till de stora kostnader, som ett genomförande av detsamma skulle medföra. Det synes utskottet önskvärt, att en noggrann undersökning verkställles, huruvida icke kostnaderna för fastighetens omändring för det nya ändamålet kunna nedbringas samt, om så ej kan ske, huruvida icke nybyggnad måste anses vara att föredraga. Utskottet vill därför förorda, att förslaget i denna del underkastas förnyad prövning, innan definitiv ställning till detsamma toges från riksdagens sida.

Utskottet har under hand erfarit, att den i förslaget avsedda fastigheten, efter medgivande av Kungl. Maj:t, redan inköpts av föreningen med anlåtande av tillgängliga medel. Vid sådant förhållande vill utskottet icke motsätta sig, att medel nu anvisas för täckande av köpeskillingens belopp, 210,000 kronor, särskilt som skäligheten av detta belopp av byggnadsstyrelsen lämnats utan erinran. Utskottet förutsätter dock, att föreningen ålägges återbetalningskyldighet beträffande beloppet, därest fastigheten icke skulle komma till användning för det avsedda ändamålet. Med anvisande av ytterligare medel till ifrågavarande företag torde däremot böra anstå, till dess förenämnda omprövning verkställts.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att bevilja föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne statsbidrag för inköp av svenska band- och snörmakerifabriksaktiebolagets fastighet nr 1—4 och 9 inom kvarteret Sparven i Hälsingborg med högst 210,000 kronor;

b) till *Inköp av fastighet för yrkesskolan vid vanförestalten i Hälsingborg* å tilläggsstat II för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 210,000 kronor.

Stockholm den 11 juni 1940.

På statsutskottets vägnar:
PER GUSTAFSSON.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 231.